

SOS310
TOPLUMSAL
CİNSİYET
ÇALIŞMALARI

KISA ÖZET

1.ÜNİTE Toplumsal Cinsiyet Çalışmalarının Tarihçesi

GİRİŞ

Sosyal bilimlerdeki tüm olgu veya düşüncelerde olduğu üzere toplumsal cinsiyet çalışmaları da elbette bir anda ortaya çıkmamıştır. Sosyal bilimler alanına önce *feminist çalışmalar*, ardından *kadın çalışmaları* ve en nihayetinde *toplumsal cinsiyet çalışmaları* adı altında giren çalışma alanını da daha iyi anlayabilmek için tarihsel yönden içinde geliştiği ortamı incelemek önemlidir. Örneğin 1792 yılında Mary Wollstonecrai tarafından yazılan *Kadın Haklarının Savunması* eserini anlamak için, öncelikle Fransız Devrimi'nin Avrupa coğrafyasındaki özgürlük ve eşitlik taleplerini nasıl tetiklediğini, John Locke'un eserlerinde belirtilen insan haklarının sadece erkek hakları olarak ortaya konulmasının dönemin entelektüel kadınlarında nasıl bir tepkisellik oluşturduğunu göz önüne almak gerekmektedir.

TOPLUMSAL CİNSİYET ÇALIŞMALARININ EPİSTEMOLOJİK TEMELLERİ

Sosyal Bilimlerin Temel Yaklaşımları Çerçevesinde Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları

Toplumsal cinsiyet çalışmalarının epistemolojisi denilince ilk anlamamız gereken bu çalışmalarda elde edilen bilgilerin kapsamı, kaynağı ve yöntemi ile ilgili sorulara verilecek yanıtlardır. Genel olarak sosyal bilimlerde bilginin yöntembiliminin *pozitivist*, *yorumlayıcı*, *eleştirel yaklaşım* paradigmatları arasına sıkıştırıldığını görmekteyiz. Aralarında fark olmasına rağmen bu üç temel yaklaşım da ampirik, sistematik ve teorik olup doğru bilgiye ulaşılacağı ön kabulüne sahiptir. Bu çerçevede toplumsal cinsiyet çalışmalarının en kapsayıcı ve öncül başlığı olan feminist çalışmaların bu temel sosyal bilim yaklaşımları içinde mi ele alınacağı, yoksa kendine özgü başka bir yöntembilim mi içerdiği tartışma konusudur.

Feminist durus teorisi, dünyayı belirli bir toplumsal yönden konumlandırılmış bakış açısından tahlil etmeye çalışmakta ve aynı zamanda feminist ampirizm ile açıklanamayan sorulara da yanıt arayarak kadınlar arasındaki sınıfsal, sosyal, etnik kimlik gibi sorunları ele almaktadır. *Feminist postmodernizm* ise Fransız postyapısalcılığı ile Foucault, Derrida, Lyotard gibi postmodern teorisyenlerin fikirlerinden etkilenen modernizmin evrensel, rasyonel ve gerçek bilgi fikrinin eleştirisidir.

Feminist çalışmalarda bu üç farklı yaklaşımın bulunduğu öne sürülse de nihayetinde bu yaklaşımları birbirine alternatif olmaktan ziyade toplumsal cinsiyet ilişkilerinin farklı çalışma alanlarına odaklandıkları için birbirinin tamamlayıcısı olarak ele almak mümkündür. Öztan, feminist çalışmaları diğer sosyal bilim çalışmalarından farklı kılan dört temel özellikten söz etmektedir:

- Feminist bakış açısının kabulü ve toplumsal cinsiyet ilişkilerine odaklanmak
- Gündelik yaşam ve kişisel deneyimlere verilen önem
- Araştırmacı ve araştırılan arasındaki hiyerarşinin reddedilmesi.

Disiplinler Arası Bir Çalışma Alanı Olarak Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları

Toplumsal cinsiyet çalışmaları, temelinde feminist bir bilgi üretmek amacını içermekte ve feminist epistemoloji ile birlikte basta felsefe, siyaset bilimi, sosyoloji olmak üzere tarihten biyolojiye, psikiyatriden antropolojiye kadar diğer sosyal bilim disiplinleri ile ortak çalışma alanları kurarak disiplinler arası bir çalışma alanı özelliği göstermektedir. Toplumsal cinsiyet kavramının sosyal bilimlere girmesi ile birlikte temel sosyoloji kavram ve kuramlarının büyük bir kısmı da yeniden ele alınmıştır. Sosyolojinin toplumsal tabakalaşma ve toplumsal sınıflar,

kültür, toplumsal roller, toplumsal ilişki biçimleri gibi tüm temel konularını feminist bakış açısıyla yeniden tanımlamak, kavramsallaştırmak ve bilgi üretmek mümkün olmuş ve böylece sosyoloji ile feminizm arasında çok geniş bir ortak çalışma alanı ortaya çıkmıştır.

PROTOFEMİNİST ÇALIŞMALAR VE MODERNİZMİN ETKİSİ

Kadın hareketlerinin modernizm ile ortaya çıktığı fikri, üzerinde tartışmalar olan ama aynı zamanda literatüre yön veren güçlü bir anlatı olma özelliği göstermektedir. 19. Yüzyıldaki klasik liberalizm fikirlerinden esinlenerek Birinci Dalga Feminizm olarak adlandırılan dönemden çok daha önce de adı konmamakla birlikte feminist düşüncenin var olduğundan söz etmek mümkündür. Ancak 18. Yüzyıl öncesinde birbirinden kopuk feminist düşüncelerin sistematik ve istikrarlı kalıplara sahip bir kadın hareketi haline gelmemiş olmakla birlikte aynı zamanda kendisinden sonraki düşünceleri de etkilemiş olduğunu söylemek mümkündür. Bahsedilen bu feminist düşünceler dönemi ise Protofeminist Çalışmalar Dönemi olarak nitelendirilmektedir.

Kadın haklarını ilk düşünen, tartışan, şekillendiren aktivistlerin etrafında oluşan feminist hareketlerin protofeminist hareketler olarak nitelendirilmesi eleştirilse de feminist düşüncenin 19. Yüzyıl'ın çok öncesinde de güçlü bir karşılığını bulmak mümkündür. Örneğin Simone de Beauvoir'ın eserlerinde adı geçen ve Ortaçağ'daki kadın erkek ilişkilerinin analizi ile sosyal statüsü ne olursa olsun kadınların işbirliği içinde olmaları ve çalışma hayatında olmaları gerektiğini savunan *Christian de Pisan*, önemli bir karakterdir. De Pisan tarafından 14. yüzyılda kaleme alınan *Kent Kadınlarının Kitabı* (ie Book of the City of Ladies) içindeki yazı ve şiirlerin Avrupa'nın ilk feminist düşüncesi olduğunu söylemek mümkündür. 17. Yüzyılda Fransa'da Montaigne'i de etkileyen ve aynı zamanda *Kadınlar ve Erkekler arasında Eşitlik, Kadınların Şikayetleri* gibi makalelere imza atan *Mary de Gourney*, Fransa'da feminist düşüncenin köklerinin çok daha geriye gittiğinin bir kanıtıdır.

BİRİNCİ DALGA FEMİNİZM: EŞİT HAKLAR TALEBİ

18. yüzyılın sonları ve 19.yüzyıl başlarından itibaren başta Amerika olmak üzere, İngiltere ve Fransa'da kadınların eşit yurttaşlık haklarına ilişkin taleplerini içeren feminist hareketleri Birinci Dalga Feminizm adı altında toplamak mümkündür. Birinci Dalga Feminizmin ana temalarını oy verme hakkı, eğitim hakkı, evlilik ve çalışma hayatı gibi kamusal alanda kadın-erkek eşitliğine ilişkin yasal düzenleme talepleri oluşturmaktadır. Feminist yazında aynı zamanda Eşit Haklar Feminizmi olarak da geçen Birinci Dalga Feminizminin çıkış noktasında Fransız Devrimi, klasik liberalizmin düşünce temelleri ile erken sanayi toplumunun etkilerini görmek mümkündür.

Fransa'da "*Sufraje Hareketi*" (Suirage) olarak tanımlanan kadınların seçme ve seçilme hakkı için mücadele eden aktivistlerin özellikle 19.yüzyılda kamusal alandaki mücadelesi ise diğer ülkelere kıyasla oldukça çetin olmuştur. Fransız Devrimi sonrasında Fransa'da kadınlar için ailede, evlilik içinde ve çalışma hayatında erkeklerle aynı haklar talep eden bu hareketin içinde bulunan kadınlar 1881 yılında *Kadın Yurttaş* isimli yayını çıkartarak seslerini daha fazla duyurmaya çalışmışlardır.

İKİNCİ DALGA FEMİNİZM: ÖZGÜRLÜKLER TALEBİ

Birinci Dalga feminizm diye tanımladığımız klasik liberalizmin etkisinde kadınların temel hak ve özgürlüklerinin devlet tarafından tanınmasına yönelik mücadeleler, 1930'lu yıllara gelindi-

ğinde pek çok ülkede karşılığını bulmuştur. Özellikle İkinci Dünya Savaşından sonra pek çok ülkede çalışma hakkı, seçme seçilme hakkı, özel mülkiyet hakkı gibi kadının kamusal alanda karşılaştığı eşitsizliklerin çoğunun kanun nezdinde giderildiği görülmüştür. Ancak özellikle savaş sonrası dönemde yükselen Marksist/sosyalist düşüncenin de etkisiyle, kadın erkek eşitsizliği meselesinin sadece kamusal alanda değil özel alanda da çözülmesi gerektiği ve ataerkillik adı verilen erkek egemenliğinin kadın üzerindeki sömürsünün yalnızca bir kadın devrimiyle durdurulabileceğine ilişkin feminist görüşler güçlenmiştir.

POSTMODERN ETKİ VE SONRASI: FARKLILIKLAR TALEBİ

18. yüzyılda Aydınlanma fikri ile birlikte gelişen ve İkinci Dünya Savaşı sonrası döneme kadar düşünsel alanda egemenliğini koruyan modernizm fikri, *Birinci Dalga* feminist hareketlerin ortaya çıkmasında oldukça büyük rol oynamıştır. Modernizmin rasyonelleşme ve ampirik bilgiye ulaşma etkisi altında gelişen feminist hareketler ise eşitlik, özgürlük ve adaletin evrenselliğine dayalı fikirlerle erkeklerle kadınların aynı haklara sahip olmasına yönelik mücadelesini İkinci Dünya Savaşı'na kadar sürdürmüştür.

Postmodernizm kavramını ilk kez kullanan düşünürlerden biri olan Lyotard tarafından 1979 yılında yayınlanan *Postmodern Durum* isimli eserde ortaya konulan fikirler, sonrasında pek çok disiplin gibi toplumsal cinsiyet çalışmalarını da derinden etkilemiştir. Lyotard, söz konusu eserinde postmodernizmi toplum içinde üretilen bilginin analizi üzerinden tanımlamıştır. Lyotard (2013: 8-9) toplumsal yapının açıklanabilmesi için öncelikle *üst anlatı* adı verilen toplum içinde üretilen ve yayılan bilginin kimin tekelinde ortaya çıktığı ve geliştiğini anlamak gerekliliğinden bahsetmiştir. Özellikle teknolojinin ilerlemesi ve enformasyonun hem artış hem de hız kazanmasının bilginin de konumunu değiştirdiği ve toplumu yönlendirmek ve iktidarların ideolojilerini mesrulasıtmak üzere araçsallaştırıldığı öne sürülmüştür. Araçsallaştırılan bilginin ise asla evrensel ve objektif olamayacağına dikkat çeken Lyotard (a.g.e) "Modern dönemde ortaya çıkan, bilimsel bilgi denen bilgi türünün tekeline karşı" postmodern bilgiyi "bir direniş" olarak kabul etmektedir.

Fraser ve Nicholson, kadın, kadınlık ve kadınsı toplumsal cinsiyet gibi kavramsallaştırmış ve evrensellik addedilmiş kimlik kategorilerinin kendi içinde birbirinden farklı ve çok sayıda kimlikler içerdiğini öne sürmüştür. Feminist düşünce, her ne kadar bu farklı kimliklerin altını doldurmaya çalışsa da erkek egemen teorilerin etkisinden kurtulamamaktadır. Butler güç ve söylem ekseninde herhangi bir toplum ya da kültür içindeki ilişki biçimlerinin özneyi konumlandığını ileri sürmüştür. Böylelikle olusan her özne, beraberinde farklı olanı ve dışlayan-dışlanan ilişkisini de içermiştir. Bu çerçeveden hareketle, her türlü kategorik değerlendirmenin ve genellemenin reddedildiği postmodern düşüncenin etkisindeki feminist çalışmalarda da tek bir kadın kimliği kabulü ve kadın sorunları genellemeninin bulunmadığını, farklı kadınlıklar farklı kadın sorunlarının var olduğunun kabul edildiğini söylemek mümkündür.

Sonuç olarak, *Birinci Dalga* feminist hareketin klasik liberalizme dayanan hak ve özgürlükler mücadelesi, *İkinci Dalga* feminist hareketin sosyalist/Marksist, radikalliğe ve çatışma-ya dayalı kadın devrimi mücadelesi, postmodernizmle birlikte degismistir. Yeni dönemde tüm kadınların artık aynı sorunları paylaşmadıkları her kadının içinde yaşadığı topluma ve sahip olduğu kimliklere özgü farklı sorunları ve eşitsizlik pratikleri yaşadığı kabul edilmiştir. Aynı zamanda Amerika-Avrupa eksenli bir bakış açısından da giderek uzaklaşan feminist düşünceye

Hindistan'dan Afrika ülkelerine, Latin ülkelerinden Arap ülkelerine kadar çeşitlenen yeni gündem ve fikirler eklenmiştir.

BATIDA FEMİNİST ÇALIŞMALARA YÖN VEREN TEMEL DÜŞÜNÜRLER VE ESERLERİ

Mary Wollstonecraft, Kadın Haklarının Savunusu, (A Vindication of the Rights of Woman), 1792

Feminist düşüncenin başlangıcı olarak sayılan bu eserde Fransız Devrimi ile birlikte eşitlik, özgürlük ve adalet gibi talepler, kadınlar açısından ele alınmaktadır. Özellikle insanların doğal haklara sahip olduğu tezi, özel mülkiyet hakkının önemi, rasyonelliğin vazgeçilmezliği gibi 18. Yüzyıl'a damgasını vuran fikirlerde yer alan "İnsan" kavramının sadece erkekleri kapsamaması ve basta Fransa olmak üzere Avrupa ülkelerinde kadınların Anayasa dışında tutulmasına karşı Wollstonecraft'ın fikirleri, devrim niteliğindedir. Binlerce yıl Batı düşünce dünyasında kadının rasyonel akıl sahibi olmadığı ön kabulü, Aydınlanma ile birlikte sadece rasyonel akla tanınan doğal haklardan kadınların mahrum kalmasına neden olmuştur.

Sarah Grimke, Eşitlik Üzerine, (Letters of Equality), 1838

Grimke, gerek ABD'de köleliğin kaldırılması gerekse kadınların eşitlik mücadelesinde önemli rol oynayan 19. Yüzyıl feminist hareketlerinin önemli kadın eylemcilerindedir. Amerikan halkını kadın erkek eşitliğine ilişkin aydınlatmak üzere Kilise tarafından kadınların topluluk önünde konuşmasının yasaklandığı bir dönemde çıktığı konferans turlarında yazdığı notlarını *Eşitlik Üzerine* kitabı içinde bir araya getirmiştir. Grimke, kadınların erkeklerle eşit anayasal hak ve özgürlük taleplerini dile getiren klasik liberal feminist düşünce içinde önemli bir yere sahiptir.

Margaret Fuller, 19. Yüzyılda Kadın, (Women in Nineteenth Century), 1845

Fuller, kültürel feminist geleneği başlatan ilk düşünürlerden biri olarak kabul edilmektedir. Düşünür aynı zamanda Aydınlanmacı liberal feminist çizginin erkek ve kadın arasındaki ontolojik eşitlik anlayışından farklı olarak, kadınların erkeklerden farklı olarak sahip olduğu toplumsal etki ve değerler üzerine odaklanmıştır. *19. Yüzyılda Kadın* eserinde de sıklıkla bahsettiği üzere Fuller, kadınların dünyayı erkeklerin rasyonelliğinin ötesinde bir sezgisellikle de algıladığını ve bunu anlamayan erkekler tarafından da dışlanıp inkâr edildiklerini öne sürmüştür. Fuller'e göre kadınlık kültür ve değerlerinin gelismisi, toplumu radikal olarak değiştirecektir. Erkek ve kadınların birbirinden farklı dünya algılamaları birbiriyle aynı olmayan ama birbirini bütünleyen yapısıyla kamusal hayatta yer alması oldukça önemlidir.

Shulamith Firestone, Cinselliğin Diyalektiği, (The Dialectic of Sex), 1970

Freud'un kadın üzerine geliştirdiği teorilere yönelik eleştiriler üzerine kurgulu bu çalışmada Firestone, temel olarak Freud tarafından ortaya atılan tezlerin aile tarafından ortaya atılan geleneksel ataerkil aile yapısı içindeki güç ilişkilerinin bir sonucu olduğunu ileri sürmektedir. Freud'un kadın psikolojisine yönelik süper egonun olmadığı yönündeki tezinin kadının erkekten aşağı olduğunu vurgulayan geleneksel bakış açısının farklı bir versiyonu olduğunu belirten Firestone'in bu çalışması, aynı zamanda feminist düşüncede önemli bir akım olan Freudçu tartışmaların da temel zeminlerinden birini oluşturmaktadır.

Nancy Chodorow, Anneliğin Yeniden Üretimi, (The Reproduction of Mothering), 1978

Marksizm ile toplumsal cinsiyet arasında bir bağ kuran Chodorow, *Anneliğin Yeniden Üretimi* isimli eserinde aile içindeki cinsiyetçi işbölümünün cinsiyetler arasında farklılıkları ve sömürü ilişkilerini oluşturduğunu ve bu ilişki biçiminin her ailede anne tarafından yeniden üretildiğini

belirtmektedir. Chodorow, cinsiyete dayalı sosyal rollerin ailenin içinde geliştiğini savunarak, çocuğun anneye kurduğu ilişkinin nesneye kurduğu ilişkileri etkilediği teorisinden hareketle, geleneksel aile yapısına göre kurulan bu ilişkinin erkeklerde bağımsızlık, kadınlarda ise bağımlılık ve duygusal yoğunluk temelli davranışların oluşmasını sağladığını ileri sürmektedir.

Osmanlı Dönemi Kadın Hareketleri

Osmanlı döneminde özellikle 19. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren gelişen modernleşme hareketleri çerçevesinde kadın hareketleri, siyasal, ekonomik ve sosyal hayatta erkeklerle eşit haklar taleplerine dayanmaktadır. Balkan Savaşları dönemine kadar İmparatorluk içindeki Ermeni, Arap, Rum, Türk gibi pek çok farklı etnik kökenli kadın hareketlerine rastlamak mümkündür. Örneğin 19. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nda kurulan ilk kadın derneği, 1864'te Nazlı Vahan tarafından kurulan *Fukaraperver Kadınlar Cemiyeti*, ilk kadın yayını ise 1842'de Rumca yayınlanan Kipseli (Arı Kovanı) adlı dergidir.

Osmanlı dönemindeki kadın hareketleri Türk feminist hareketinde profeminist ve Birinci Dalga Feminizm hareketleri kapsamında ele alınabilir. Bu dönemde özellikle Fransa'da başlayan *Sufraje Hareketi*'nin Osmanlı entelektüel kadınlarına etkisi önemli ölçüde gözlenebilmektedir.

Erken Cumhuriyet Dönemi Kadın Hareketleri

Osmanlı'nın geleneklerle batılılaşma arasında sıkı sıkıya reformist modernleşme çabaları, Cumhuriyetin ilanıyla birlikte tamamen Osmanlı'dan kopuşa dayalı bir devrimle devletin resmi ideolojisi haline gelmiştir. Dolayısıyla daha önceden de değindiğimiz üzere modernleşmeyle iç içe gelişen feminist hareketlerde de bu yeni evrede önemli değişiklikler yaşanmıştır. En radikal değişimler siyasal ve hukuksal haklarda gerçekleştirilmiş ve önce Medeni Kanun'daki değişiklikler, ardından yapılan Anayasa değişikliği ile birlikte seçme ve seçilme hakkının kadınlara tanınmasıyla birlikte Osmanlı Dönemi kadın hareketlerinin çıkış noktası olan taleplerin en önemli kısmı, herhangi bir kadın kitle hareketi ve mücadelesine gerek kalmaksızın kazanılmıştır.

1935'te kuruluş amaçlarını yerine getirdiği gerekçesiyle kapatılan Türk Kadınlar Birliği'nin ardından ise Türkiye'de kadın hareketi özellikle Milli Sef dönemi koşullarıyla birlikte Kemalist ideolojinin içerisinde ve genellikle toplumsal dayanışma yardımlaşma eksenli faaliyetler içinde uzun bir dönem "görünmez" hale gelmiştir.

Yükselen Sosyalizmin Etkisindeki Kadın Hareketleri

27 Mayıs 1960 darbesinden 12 Eylül 1980 darbesine uzanan dönem içerisinde her ne kadar 12 Mart 1971 muhtırasıyla kesintiye uğrasa da Türkiye'de giderek yükselen sosyalizm, feminist düşüncüyü de kapsayarak kadın hareketlerine ivme kazandırmıştır. Bu dönemde millî demokratik devrimi gerçekleştirmek üzere kurulan *Devrimci Kadınlar Derneği*'nde olduğu üzere "Kadının ezilen ve sömürülen konumunun sosyalist devrim içinde düzeleceği" fikrinden hareketle, kadın örgütlenmeleri ile sosyalist örgütlenmeler bir anlamda iç içe seyretmiştir. Bu kapsamda sosyalizm etkisiyle 1975'te kurulan *İlerici Kadınlar Derneği* gerek yaygınlığı gerekse geniş kitlelere ulaşması ve işçi sınıfı mücadeleleri dışındaki kadın sorunları üzerinde de dayanışma ve bilinçlenmeye neden olduğu için dönemin diğer örgütlenmelerinden farklı olarak ele alınabilir.

Örgütlü ve Bağımsız Kadın Hareketleri

12 Eylül 1980 darbesiyle birlikte yasaklanan toplumsal hareketler döneminin ardından sivil siyasete geçiş dönemiyle birlikte hızla yeniden örgütlenen ve ilk kez “sokağa çıkan” hareket, feminist hareket olmuştur. Onun öncesinde de Yazarlar Kooperatifi çatısı altında bir araya gelen feminist düşünürler, 1982 yılı içinde *Somut Edebiyat Dergisi* dördüncü sayfasının feministlere ayrılmasını sağlayarak harekete görünürlük kazandırmıştır. 1980’li yıllardaki ilk feminist örgütlenme ise 1984 yılında kurulan feminist yayınevi, *Kadın Çevresi Yayınları* olmuştur.

1980’lerin ikinci yarısı Türkiye’de feminist hareket açısından örgütlü ve bağımsız eylemlerin yaygınlaştığı bir dönem olmuştur. Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi’nin (CEDAW) Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 1979’da kabul edilip 1981’de yürürlüğe girmesinin ardından Türkiye tarafından 1985 yılında imzalanması, feminist harekete de ivme kazandırmıştır. Zira CEDAW’ın Türk hukuk sistemine uygulanmasına dair İstanbul ve Ankara’da ortaklaşa düzenlenen imza kampanyası sonucu yaklaşık 6000 imzaya ulaşılması, dönemin medya ve yayın kuruluşlarını da Türkiye’deki feminist hareketle ilgilenmeye yönlendirmiştir.

Kadın Hareketlerinde Kurumsallaşma Dönemi

1980’li yılların sonunda feminist hareketlerin temel odağı haline gelen kadına yönelik şiddetle mücadele meselesi, 1990’lı yıllarda feminist kurumsallaşma ile ortak kadın dayanışmasına dönüşmüştür. 1990 yılında Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı’nın kurduğu ilk kadın dayanışma merkezi, ileriki yıllarda ilk bağımsız kadın sığınağının açılmasına ve onlarca ilde örgütlenen kadın sığınma merkezlerinin kısa sürede yaygınlaşmasına da destek olmuştur. Kadına yönelik şiddetle ilgili bu kurumsal dayanışma dönemini ise kadının siyasette daha aktif yer almasının desteklenmesine yönelik dayanışma dönemi izlemiştir. *Uçan Süpürge*, *Kadın Adayları Destekleme Derneği*, *Başkent Kadın Platformu* gibi örgütlenmeler, bu dönemin en etkin ve güçlü sivil toplum kuruluşları arasındadır.

İlk kez 1970’li yıllarda Avrupa’daki üniversitelerde akademik düzeyde bağımsız bir alan olarak ortaya çıkan *kadın araştırmaları* alanı, Türkiye’de 1990’lı yılların başında kurumsallık kazanabilmiştir. Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezleri’nin ilki 1989’da İstanbul Üniversitesi bünyesinde kurulmuş, bunu 1994’te ODTÜ, 1995’te Ankara Üniversitesi ve 1999 yılında Ege Üniversitesi izleyerek Türkiye’de kadın sorunları ve feminist bilgi odaklı yüksek lisans ve doktora düzeyinde çalışmalar yönetilmeye başlanmıştır.

Bu Özetin tamamını, Çıkmış Sorularını, Deneme Sorularını adresinize gönderiyoruz!...

Tıklayınız

<https://www.kolaysinavlar.com/toplumsal-cinsiyet-calismalari-ady212u?search=SOS310U>